

BOEKBESPREKINGEN

H.M. GOLDMAN, S. SCHLUGER, D.W. COHEN, B. CHAIKIN, L. FOX. *An introduction to periodontia*. 2de druk. The postgraduate dental lecture series. The C.V. Mosby Comp. St. Louis 1962, 367 pag. prijs \$ 8.00.

In 1942 verscheen van de hand van H.M. GOLDMAN een boek genoemd „Periodontia” en in 1956 verscheen de eerste editie van „Periodontal Therapy” van dezelfde schrijvers als van dit „pocket-book”. Alleen Bernard CHAIKIN werd aan de lijst van contribuanten toegevoegd.

Het boekje beoogt een basis te zijn die een vruchtbaarder gebruik van de beide eerste grote handboeken, respectievelijk 407 en 656 pagina's, mogelijk maakt. Het behandelt in zestien hoofdstukken in het kort al de stof die in beide genoemde boeken wordt beschreven.

De indeling verloopt, zoals bij vrijwel alle handboeken op dit gebied, volgens een vast patroon. Allereerst wordt de normale anatomie, histologie en fysiologie behandeld, daarna volgt een classificatie van parodontale afwijkingen waarbij zoals in de inleiding ook vermeld wordt geen ruimte wordt gegeven aan niet geheel bewezen nieuwe opvattingen, meer in het bijzonder waar het de dystrofische parodontopathieën betreft. Ten slotte volgen hoofdstukken over etiologie, nadere beschrijvingen van parodontale afwijkingen, diagnostiek, therapie en prognose.

Het boekje is duidelijk geschreven en aan alle onderwerpen wordt niet meer dan de meest noodzakelijke aandacht besteed. Wanneer de hier behandelde stof bedoeld is om met meer vrucht de grotere handboeken te kunnen bestuderen dan moet dat zeker zo worden opgevat dat men ten minste enig inzicht krijgt in de parodontologie. In ieder geval is de hier behandelde stof niet een theoretische basis waarop de praktische parodontologie steunt. De term „postgraduate dental lecture” zou te dien aanzien verwarrend kunnen stichten indien men daarbij denkt aan een meer specialistische informatie. Voor de practicus die in kort bestek een min of meer afgeronde en op de praktijk gerichte studie van de parodontologie wil maken is dit boekje een welkome bron. Het is voorzien van fraaie illustraties en na ieder hoofdstuk werd een niet te lange literatuurlijst toegevoegd.

L. COPPES Amsterdam

Prof. Dr. K. BALOGH, Prof. Dr. L. MOLNÁR, Dr. D. SCHRANZ, Dr. G. HUSZÁR. *Gerostomatologie*. Johann Ambrosius Barth Verlag Leipzig 1962, 197 Abb. 240 Einzelbilder und 32 Tabellen. 311 blz. Prijs geb.: 37 DM.

De snelle stijging in de laatste decennia van de gemiddelde levensverwachting (gemiddelde levensduur in ons land voor mannen en vrouwen resp. 71,4 en 74,3 jaar) heeft de pyramide van de leeftijdsopbouw van de westerse bevolking zoal niet topzwaar gemaakt dan toch wel aanmerkelijk in omvang aan de top doen toenemen. Zo heeft in ons land de groep der boven-65 jarigen het miljoen overschreden.

Deze veroudering der samenleving heeft vanwege de verhoogde pathologische kwetsbaarheid van de generatie in het voorste gelid een toenemend beslag gelegd op beoefe-

naren der geneeskunst en tot een daarmee samenhangende belangstelling geleid voor de eruit voortgekomen medische vraagstukken. De speciale studie van het wezen en de (ziekelijke) verschijnselen van de ouderdom, zomede de behandeling en hygiëne, hebben het aanzijn gegeven aan de gerontologie, het geheel aan kennis en studie van de kenmerken van de ouderdom, en de geriatrie, de met het oud worden en oud-geworden-zijn verbonden geneeskundige aspecten.

Als nieuwe loot aan deze stam is in onderscheidene publicaties aandacht gewijd aan de bijzondere vorm waarin de veroudering zich manifesteert aan het gebit en de weefsels van de mondholte. Sinds overoude tijden is het tandeloos worden als een van de vrijwel constante begeleidingskenmerken van de ouderdom onderkend en aanvaard. Portretten van historisch bekende figuren op hoge leeftijd geven veelal van een overeenkomstige gebitstoestand onmiskenbaar blijk. Dank zij de ontwikkeling van de tandheelkunde en -kunst behoeft zulks thans in zijn algemeenheid niet meer het geval te zijn. En ook voor de gevolgen van de involutie van de overige delen van het kauwstelsel zijn palliatieven ter beschikking gekomen, voor zover een afdoende bestrijding (nog) niet tot de mogelijkheden behoort.

Tot een gezamenlijke behandeling van alle aspecten van de veroudering met betrekking tot de mondholte heeft zich thans het bovengenoemde viertal Hongaarse auteurs gezet, als resultaat waarvan het eerste werk op het gebied der gerostomatologie (een benaming die zij uit reeds eerder voorgestelde en meer gecompliceerde hebben gecomprimeerd) is verschenen. Blijkens het voorwoord moet de inhoud worden gezien als de neerslag van de bevindingen bij een materiaal van 1500 personen in de leeftijd van 64 tot 104 jaar, waarvan de uitkomsten tevens in onderscheidene statistieken zijn vastgelegd.

Na een inleiding over het begrip, de theorieën en de biologische aspecten van de veroudering wordt achtereenvolgens in zeven hoofdstukken ingegaan op de ouderdoms-anatomie en -fysiologie van het kauworgaan in zijn diverse onderdelen, de conserverende behandeling van het seniele gebit en de ouderdoms-parodontopathieën ook wat betreft de therapie van het behoud. Verder volgen verhandelingen over de ziektebeelden der slijmvliezen en de voor chirurgische benadering in aanmerking komende aandoeningen. Als laatste wordt de geroprothetiek met haar indicaties en contra-indicaties ten aanzien van vast brugwerk en uitneembare constructies in het licht der mogelijkheden geplaatst.

In een aanhangsel (dat niet minder omvangrijk is dan een volledig hoofdstuk) worden een aantal uiteenlopende, deels algemeen medische aspecten van de mens in het senium aan een beschouwing onderworpen. Zo ook de tegen tandziekten resistente personen, die zelfs op zeer hoge leeftijd nog over een goed gebit beschikken. Een niet onbelangrijk bestanddeel van het onderzoekmateriaal werd gevormd door zigeuners, die in Hongaarse dorpen en stadjes in besloten nederzettingen in nog primitiever omstandigheden leven als de andere bewoners. Al is dientengevolge de gemiddelde levensgrens laag, zo worden juist door die primitieve levensomstandigheden tal van personen tussen de 70 en 80 jaar aangetroffen met een sterk geabradeerd gebit als uit het stenen tijdperk.

Aangezien de oude mens het produkt is niet alleen van de leeftijd maar ook van het milieu en extern niet valt te beoordelen over welke mate van (vergelijkbare) welstand de onderzochte personen beschikken, lijken de statistische uitkomsten van onderzoek niet zonder meer maatgevend voor „westerse” omstandigheden. In tal van fotografische afbeeldingen is de gebitsgesteldheid van de ouderdom in zijn diversiteit instructief vast-

gelegd en zo is behalve in de tekst veel waardevols en leerzaams ook op andere documentaire wijze bijeengebracht.

Aangezien de verouderingstoestand, los van de leeftijd door een grote verscheidenheid wordt gekenmerkt, dient ten aanzien van de preventieve en therapeutische maatregelen bij de indicatiestelling vooral ook rekening te worden gehouden met de geestelijke en psychische structuur van de oude patiënt. Het gaat in de eerste plaats om de persoon waaraan de behandeling dient te worden aangepast. Technisch perfectionisme is niet het criterium bij de keuze van de behandeling van een in slijtage verkerend kauworgaan. Het kan uit dien hoofde als een gemis worden gevoeld dat de auteurs niet de noodzaak hebben ingezien van een hoofdstuk betreffende de psychologie en psychopathologie (voor zover tandheelkundig van belang) van de ouderdom in zijn uiteenlopende verschijningsvormen. Daarin hadden de betreffende indicaties, die nu incidenteel moesten worden ter sprake gebracht, een algemene verhelderende basis kunnen vinden die nu – jammer genoeg – eraan ontbreekt. Desondanks hebben de schrijvers nuttig en belangwekkend pionierswerk verricht.

P.H. BUISMAN

A. ROOS. *Kulturzerfall und Zahnverderbnis*. Hans Huber, Bern. 240 pag. Prijs D.M. 25.—.

In 1937 publiceerde Roos zijn bekende artikel „Die Zahnkaries der Gomser Kinder“, waarin hij de opmerkelijk lage cariës frequentie beschreef van de kinderen die het Rhône dal tussen Oberwald en Lax bewoonden.

Toen Roos dit eerste onderzoek in 1930 verrichtte was het Gomserthal nog een geïsoleerd betrekkelijk moeilijk bereikbaar dal. In 1930 werd evenwel met de aanleg van de Furkastrasse begonnen, die het Gomserthal voor het verkeer openlegde. Vijf en twintig jaar later onderzocht Roos hier wederom de schooljeugd.

De nu verschenen monografie beschrijft het resultaat van deze beide onderzoeken. In 25 jaar is de tandcariës van het blijvende gebit verdubbeld en van het melkgebit verdrievoudigd, terwijl het aantal cariës-vrije schoolkinderen van $\pm 25\%$ tot $\pm 2\%$ is teruggelopen.

Op onderhoudende wijze vertelt de schrijver van de enorme veranderingen in leefwijze welke gedurende de laatste 25 jaar op elk gebied (niet alleen wat de voeding betreft) hebben plaats gevonden. Het mag evenwel geen verwondering wekken dat het in de eerste plaats de voeding is, welke hij aan een diepgaande beschouwing onderwerpt.

Meer dan driehonderd afbeeldingen verlevendigen de dikwijls breedsprakige tekst, terwijl een groot aantal tabellen en grafieken deze verduidelijkt. Een ieder die belangstelt in het verband tussen leefwijze en voeding en tandcariës – d.w.z. iedere tandarts – zij dit boekje ter lezing aanbevolen.

O. BACKER DIRKS.

RAYMOND C. THUROW. *Technique and treatment with the edgewise appliance*. The C. V. Mosby Company, St. Louis 1962. 212 pag. 176 ill. Prijs \$ 10.50.

Nadat dezelfde uitgever in 1961 de principes van de twin-wire en labio-lingual techniek in boekvorm heeft laten verschijnen (zie T.v.T. 11-831, 1962) lag het in de lijn der verwachtingen dat aan deze reeks een derde werk, met als onderwerp de edgewiseapparatuur zou worden toegevoegd.

Met belangstelling hebben wij dan ook dit boek tegemoetgezien, benieuwd als we waren in hoeverre de schrijver erin zou slagen een synopsis samen te stellen van de on-

telbare variaties waaraan deze apparatuur, sedert de introductie door ANGLE in 1928, onderhevig is geweest.

De auteur heeft echter wijselijk nauwelijks een poging hiertoe gedaan en zich beperkt tot een uiteenzetting van de fundamentele begrippen van deze behandelingsmethodiek.

De bio-mechanische aspecten van de individuele tandverplaatsing worden op duidelijke wijze belicht terwijl op de statische en dynamische materiaalproblematiek uitvoerig wordt ingegaan.

Het laatste deel van het boek is gewijd aan de klinische bijzonderheden van de edge-wise appliance.

Het is de schrijver gelukt dit omvangrijke gebied in het betrekkelijk korte bestek van 52 pagina's aan tekst en illustratie op een alleszins verantwoorde wijze te bestrijken.

Voor diegenen die de vaste apparatuur een warm hart toedragen, kan dit boek worden aanbevolen.

Het werk zou ongetwijfeld aan waarde hebben gewonnen, wanneer het voorzien ware geweest van een goedgekozen literatuurlijst.

H. J. L. SMEETS.

CHARLES ELDER ROUNDS. *Principles and technique of exodontia*. The C.V. Mosby Comp. St. Louis, 388 pag., prijs \$ 12.50.

De tweede druk van ROUNDS „Exodontia” is in alle opzichten de moeite van het lezen waard.

In een achttal hoofdstukken wordt overzichtelijk en duidelijk de gehele stof met betrekking tot extractie en chirurgische verwijdering van elementen behandeld.

Er is een hoofdstuk voor de, in Angelsaksische landen veel gebruikte, extractie onder narcose met de speciaal daaraan verbonden problemen.

In de overige hoofdstukken wordt systematisch de gehele extractie-techniek behandeld, waarbij vooral de aandacht wordt gevestigd op enkele elementaire chirurgische principes, welke bij iedere extractie in acht genomen dienen te worden.

De laatste hoofdstukken handelen uitsluitend over de chirurgische verwijdering van geïmpacteerde en geretineerde elementen zoals o.a. de M_3 inf. en Csup. en zijn als zodanig meer bedoeld voor de specialist mondheekunde dan voor de algemeen practicus.

Foto's en tekeningen zijn goed en duidelijk; de gereproduceerde röntgenfoto's zijn goed leesbaar; de druk is plezierig en het Engels gemakkelijk te volgen.

Dat de auteur zich beperkt tot één soort extractietang en enkele specifieke types van elevatoria doet niets aan de waarde van het werk af. De resultaten hangen immers niet af van het soort instrument, maar van degene die het hanteert en de wijze waarop hij dit doet.

Een boekwerk, dat zowel iedere algemeen practicus als specialist mondheekunde kan worden aanbevolen.

J. L. BECKER.

Calcium metabolism in man. Nutricia, Zoetermeer.

Speciaal op het gebied van de calcium stofwisseling hebben symposia, waarbij vertegenwoordigers vanuit diverse disciplines elkaar ontmoeten, hun waarde bewezen (getuige de verslagen van de Macy-conferenties in de U.S.A.). Het is de verdienste van de firma Nutricia bij haar zestig jarig bestaan een dergelijk symposium te hebben mogelijk ge-

maakt (Noordwijk, mei 1961). Aan de uitnodiging van het organiserend comité (de redactie van het tijdschrift „Voeding”), hebben vele „groten” op het gebied van het calciummetabolisme gehoorgegeven. Speciaal de groep leerlingen van Prof. MC. CANCE uit Oxford was sterk vertegenwoordigd. Bij de discussie werden diverse jonge Nederlandse onderzoekers ingeschakeld.

In het keurig verzorgde boekje CALCIUM METABOLISM IN MAN zijn de lezingen en discussies, die reeds eerder in „Voeding” waren gepubliceerd, thans gebundeld.

Het is een waardevol geschrift geworden, dat een goed beeld geeft over de stand van zaken van verschillende problemen op dit gebied. Wij noemen met name de studie van MALM uit Oslo over het ontstaan van osteoporose, waarbij deze zich een aanhanger be-toont van de theorie dat voedingsfactoren een grote rol hierbij spelen. (Der Mensch ist was er iszt). Voor de tandartsen zij speciaal vermeld de lezing van IRVING uit Boston over recente inzichten betreffende het calcificatie-mechanisme.

Van Nederlandse zijde noemen wij de nieuwe onderzoeken van GAILLARD over het gedrag van bijschildklierweefsel en bot in vitro en van de clinici GROEN (osteomalacie bij een Bedouïnenstam) en JONXIS (nieuw onderzoek op het gebied van rachitis). De discussies stonden op hoog peil en de herlezing hiervan doet de geïnteresseerde wederom watertanden naar een nieuw symposium op dit gebied.

G.J. VAANDRAGER